

Ustav zabranjuje diskriminaciju pripadnika nacionalnih manjina i garantuje ravnopravnost pred zakonom. Zabrana diskriminacije je obezbeđena i Zakonom o zaštiti manjina, Zakonom o zabrani diskriminacije, Statutom AP Vojvodine (čl. 20), Zakonom o osnovama sistema obrazovanja i vaspitanja (čl. 44) i Zakonom o radu (čl. 18). Ustav dozvoljava mere afirmativne akcije kako bi se postigla puna ravnopravnost između većinskog stanovništva i pripadnika nacionalnih manjina ali samo ako su te mere usmerene na uklanjanje izrazito nepovoljnih uslova života pripadnika nacionalnih manjina koji ih posebno pogađaju. Okvirna konvencija (čl. 4) i Zakon o zaštiti manjina (čl. 4) ne zahtevaju ove dodatne uslove kako bi mere afirmativne akcije bile dozvoljene već je samo neophodno da se one sprovede radi postizanja pune i efektivne ravnopravnosti.

Prema mišljenju Savetodavnog komiteta Zakon o zabrani diskriminacije je značajno ojačao zakonodavni okvir za promociju ravnopravnosti. Međutim, rad Poverenika za zaštitu ravnopravnosti, Zaštitnika građana i Pokrajinskog ombudsmana otežan je zbog kadrovskih nedostataka i zbog nepoznavanja i nerazumevanja anti-diskriminacionog zakona u javnosti, kao i zbog činjenice da preporuke ovih institucija ne prati uvek odgovarajuće postupanje nadležnih organa. Pored toga, Savetodavni komitet smatra da za razliku od oblasti rada i obrazovanja, u oblasti prava na stanovanje i socijalnu zaštitu nedostaju antidiskriminacione norme. Imajući u vidu da mnogi pripadnici nacionalnih manjina žive u izolovanim područjima u kojima se teže ostvaruju socijalna i ekonomska prava, oni posebno mogu biti pogođeni diskriminacijom u ovoj oblasti. Nedostatak jasnih antidiskriminacionih normi upravo može da onemogući pripadnike nacionalnih manjina da ulože pritužbe zbog diskriminacije. Vlada Republike Srbije je u Komentarima na treće mišljenje Savetodavnog komiteta istakla da usvajanje Zakona o zabrani diskriminacije nije uklonilo potrebu za usvajanjem antidiskriminacionih odredbi u okviru posebnih zakona i da Zakon o socijalnoj zaštiti sadrži jasne antidiskriminacione norme u članu 25 te da u tom smislu Komitet ministara Saveta Evrope ne treba da prihvati mišljenje Savetodavnog komiteta da u oblasti socijalne zaštite ne postoje precizne norme koje zabranjuju diskriminaciju pripadnika nacionalnih manjina.

Uskraćivanje „prava čoveka i građanina“ po osnovu nacionalne pripadnosti predstavlja krivično delo prema članu 128 KZ za čiji osnovni oblik je propisana kazna zatvora do tri godine. Ukoliko ovo delo izvrši službeno lice u vršenju službene dužnosti, kazniće se zatvorom od tri meseca do pet godina (čl. 128, st. 2).

Zabrana izazivanja i podsticanja rasne, nacionalne, verske ili druge neravnopravnosti, mržnje i netrpeljivosti je ustavnog ranga (čl. 49 Ustava). Izazivanje nacionalne, verske i druge mržnje i netrpeljivosti je inkriminisano u članu 317 Krivičnog zakonika. Istražujući praksu i kaznenu politiku u vezi sa članom 317 KZ, Beogradski centar za ljudska prava je došao do zaključka da sudska praksa nije ujednačena u pogledu tumačenja elemenata bića ovog krivičnog dela, posebno kada su u pitanju radnja i posledica krivičnog dela.

Ko izaziva ili raspiruje nacionalnu, rasnu ili versku mržnju ili netrpeljivost među narodima ili etničkim zajednicama koje žive u Srbiji, kazniće se zatvorom od šest meseci do pet godina (st. 1). Ako je ovo delo učinjeno prinudom, zlostavljanjem, ugrožavanjem sigurnosti,